

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Херсонський державний аграрний університет

Кафедра філософії і соціально-гуманітарних дисциплін

Житомирський державний технологічний університет

Кафедра гуманітарних і соціальних наук

Одеський національний політехнічний університет

Кафедра культурології, мистецтвознавства і філософії культури

Інститут вивчення освіти Опольського університету (Польща)

Uniwersytet Opolski Instytut Studiów Edukacyjnych

Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт (Білорусь)

Кафедра сацыяльна-гуманітарных дысцыплін

ФІЛОСОФСЬКІ ОБРІЇ СЬОГОДЕННЯ

Збірник наукових праць

Барановичі-Житомир-Одеса-Ополе-Херсон – 2018

УДК: 1:371.122

ББК: 873:66.72 (2) 92

Редакційна колегія:

Берегова Г.Д., доктор філософських наук, професор (Україна);
Герасимова Е.М., доктор філософських наук, професор (Україна);
Едвард Ніч (Edward Nycz), доктор габлітований, професор (Польща);
Муляр В.І., доктор філософських наук, професор (Україна);
Розова Т.В., доктор філософських наук, професор (Україна);
Бак М., доктор філософських наук (Польща);
Влох С., доктор педагогічних наук (Польща);
Черемісін О.В., доктор історичних наук, професор (Україна);
Дземідовіч А.В., кандыдат гістарычных навук (Білорусь);
Лень Т.В., кандидат філософських наук, доцент (Україна);
Герасименко М.В., кандидат філософських наук, старший викладач (Україна);
Рупташ Н.В., старший викладач (Україна).

Філософські обрії сьогодення. Збірник наукових праць / за заг. ред. Берегової Г.Д., Рупташ Н.В. – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2018. – 272 с.

У збірнику вміщено статті та тези доповідей учасників VI Міжнародної науково-практичної конференції «Філософські обрії сьогодення». У матеріалах авторів акцентовано увагу на філософському осмисленні сучасного соціокультурного простору, проблемах пізнання й освіти у вимірах філософського аналізу, філософській рефлексії особистості та інших актуальних філософських проблемах сучасності.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, студентам, усім зацікавленим філософськими дослідженнями.

За виклад, зміст, достовірність і грамотність опублікованих матеріалів відповідають автори.

@ Державний вищий навчальний заклад
«Херсонський державний аграрний університет», 2018

ЗМІСТ

Частина I

ФІЛОСОФСЬКІ ОБРІЇ СЬОГОДЕННЯ

Берегова Г.Д. ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ У СИСТЕМІ ЗНАТЬ ПРО СОЦІУМ ЗА СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ	10
Богачев Р.М. ВІДРОДЖЕННЯ У МЕРЕЖИВІ ЖИВОГО СПІЛКУВАННЯ АБО ВИРОДЖЕННЯ У ПАВУТИННІ СОЦІАЛЬНИХ ДІРОК.....	18
Варнавська І.В. РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ДУМКИ В ЕМІГРАЦІЇ.....	22
Виноградова Т.І.	

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ	30
Герасименко М.В. СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	38
Годлевський П.М., Свирида В.С. ОСНОВИ ФІЛОСОФІЇ ВИДІВ ЄДИНОБОРСТВ ЯК ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ	43
Дашевська Л.М. ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	47
Демидович А.В. ФОРМИРОВАНИЕ РЕНЕСАНСНОЙ КУЛЬТУРЫ ШЛЯХЕТСКОГО СОСЛОВИЯ В БЕЛАРУСИ В РОССИЙСКОЙ И БЕЛОРУСКОЙ ПОЗИТИВИСТСКОЙ ИСТОРИОГРАФИИ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XIX – ПЕРВОЙ ТРЕТИ XX ВЕКА	52
Смельяненко Г.Д. ПРОБЛЕМА ЕКЗИСТЕНЦІЇ ЛЮДИНИ МІЖ ТЕОЛОГІЧНИМ ТА ФІЛОСОФСЬКО-РАЦІОНАЛЬНИМ ОСМИСЛЕННЯМ СВІТУ	59
Зінченко В.В. АЛЬТЕРГЛОБАЛІЗМ ЯК ТРАНСФОРМАЦІЙНА МОДЕЛЬ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ, ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ТА ЕФЕКТИВНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМ СУСПІЛЬСТВА І ОСВІТИ	63
Иценко А.Г. КОНЦЕПЦІЯ ТЕОЛОГІЧЕСКИХ ФАКУЛЬТЕТОВ ПРОФЕССОРА П.Я. СВЕТЛОВА	68
Камінська М.О. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	73
Колотило М.О. УКРАЇНСЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ: БЛУКАННЯ ЛАБІРИНТОМ І ПОМІЧНА НИТКА АРІАДНИ	78
Лебідь О.М., Макухіна С.В. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕКЛАДУ	81
Лишевська В.М., Сухомлинова Т.М. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	86
Масвська К.А., Герасименко М.В. МЕТОДИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ ВАЖЛИВИХ ШЛЯХІВ СПРИЙНЯТТЯ ТА ПІЗНАННЯ СВІТУ	91
Максак О.І. ЦІННІСТІ ОРІЄНТИРИ ОСОБИСТІСНОГО ТА СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ.....	97
Макухіна С.В. ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ	102
Натаров В.П. УПРАВЛІННЯ УВАГОЮ І РОЗВИТОК МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НА ЛЕКЦІЇ	107
Осадчук І.В. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: ВІД ВИНИКНЕННЯ ПЕРШИХ ГОСПОДАРСТВ СЕЛЯН ДО ЗАРОДЖЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	112
Романова О.Б. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ ДВНЗ «ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»).....	117
Рупгаш Н.В. ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ: ВІД МОВНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ДО ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ	123
Топал В.В. ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИМОГИ ДО СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ	128
Чеканович В.Г., Чеканович М.Г. INTERNATIONALISATION AND STUDENT MOBILITY IN HIGHER EDUCATION	134
Чечоткін В.В.	

ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ ЛЮДИНИ ЯК ЗАПОРУКА ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ	140
Юськів С.М. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ТА МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	143
Частина II	
ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «ФІЛОСОФСЬКІ ОБРІЇ СЬОГОДЕННЯ»	
Бак М. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ – IDEA CZY UMOWA SPOŁECZNA	148
Барук Ю.В. ФІЛОСОФІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ ЕКОНОМІКИ	149
Берегова Г.Д. СТРАТЕГІЧНА МІСІЯ КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩІЙ АГРАРНІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ	151
Богачев Р.М. ВІДРОДЖЕННЯ ІДЕАЛІВ АБО ВИРОДЖЕННЯ ІДОЛІВ	153
Бокшань Г.І. ВІЗУАЛІЗАЦІЯ МІФОМИСЛЕННЯ В РОМАНАХ ГАЛИНИ ВДОВИЧЕНКО ТА ГАЛИНИ ПАГУТЯК	155
Боліла С.Ю. ПЕРЕДУМОВИ ПОТРЕБИ НЕПЕРЕРВНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	157
Варнавська І. В. ВПЛИВ ІДЕЙ Г. СКОВОРОДИ НА СТАНОВЛЕННЯ СУСПІЛЬНОЇ ДУМКИ.....	160
Виноградова Т.І. ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ВИКЛАДАЧА ВНЗ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ ХДАУ.....	162
Волошина В.М. ЕКОЛОГІЯ ЯК НОВА ФІЛОСОФІЯ ВИЖИВАННЯ ЛЮДСТВА	170
Вязь І.С., Виноградова Т.І. ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН АГРОНОМІЧНОГО ЦИКЛУ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	173
Гайдамачук О.В. INTONATION: SUBSTANCE OR ACCIDENT?	176
Гузар В.М. СТИМУЛЮВАННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРСАНТІВ	177
Дашевська Л.М. ЧИТАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ВУЗІВ	180
Довгопол А.В. «ЩОБ ДОЙТИ ДО МЕТИ, ТРЕБА ПЕРШ ЗА ВСЕ ЙТИ»	183
Ємельяненко Г.Д. ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ МАРТИНА ГАЙДЕГЕРА: ВІД ФЕНОМЕНОЛОГІЇ ДО ТЕОЛОГІЇ	184
Йоєнко І.О., Виноградова Т.І. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ АГРОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩІЙ ШКОЛІ	186
Камінська М.О., Кошур А.А. РЕФЛЕКСІЯ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	189
Клубук В.В. БІОФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ ПРИГАДАТИ ВТРАЧЕНІ ЗВ'ЯЗКИ З ПРИРОДОЮ	193
Коваленко А.О. СОЦІАЛЬНІ ВИМІРИ ТОЛЕРАНТНОСТІ	194
Костючков С.К. ГІБРИДИЗАЦІЯ ТА ХИМЕРИЗАЦІЯ В ПРОБЛЕМНОМУ ПОЛІ СУЧАСНОЇ БІОФІЛОСОФІЇ	197
Кручиненко В.А. ВПЛИВ ГРОШЕЙ НА ДУХОВНИЙ СВІТ ЛЮДИНИ	200
Куліш І.М.	

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОСТІ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ В УКРАЇНІ	202
Лень Т.В.	
ТОЛЕРАНТНІСТЬ-РОЛЬ ОСОБИСТОСТІ У ФОРМУВАННІ БАЗОВОЇ ЦІННОСТІ ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА	204
Литвинчук О.В.	
САМОТНІСТЬ – ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	206
Муляр В.І.	
ІДЕЯ ГАРМОНІЇ В ДАОСИЗМІ	208
Рупгаш Н.В.	
СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ У ТВОРАХ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛЕМІСТІВ.....	210
Нежлукченко Т.І., Нежлукченко Н.В., Папакіна Н.С., Корбич Н.М.	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ДОШКИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	212
Осадчук І.В.	
СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ДОТРИМАННІ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ	215
Саннікова С.Б.	
РИТОРИЧНА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА	217
Сафонік Л.М.	
«МОДА» НА МЕТАФІЗИКУ	219
Смолянова О.В.	
ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	221
Соболь О.М.	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ КОНЕЙ В КОНТЕКСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ БІОЦЕНТРИЧНОГО ПІДХОДУ	223
Стукан Т.М.	
ВЗАЄМОНЕПОРОЗУМІННЯ ЛЮДЕЙ У КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ ПОКОЛІНЬ	226
Тарасов О.	
ЯК НАМ ПОЗБУВАТИСЬ ЕПІЦИКЛІВ	228
Толопка Н.І., Черкашина Т.О.	
«ПРИРОДА ЛЮДИНИ» У ВЧЕННЯХ М. ГОБЕСА	230
Фатєєва Е.М.	
НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС У ЦЕНТРІ ДОВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ЯК ДИДАКТИЧНА СИСТЕМА	231
Фесенко Г.О.	
СУЧАСНІ ФІЛОСОФСЬКІ ІНТЕРПРИТАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	233
Цуркан Л.В., Кутішев П.С.	
ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ГАЛУЗІ РИБНИЦТВА	235
Черкашина Т.О., Караюда В.О.	
ВЧЕННЯ ПРО СВОБОДУ: ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Б. СПІНОЗИ	236
Чумаченко О.П.	
СВІТОГЛЯДНІ ОРІЄНТИРИ В КОНЦЕПЦІЇ А. Е. К. ШЕФСБЕРІ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	238
Шуляренко Л.І.	
МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	239
Частина III	
НАУКОВІ СТУДІЇ	
Алещенко Л.О.	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОЛЕКТИВНОГО ТУРИСТИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ СПОЖИВАЧІВ ПОСЛУГ СУБ'ЄКТІВ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ.....	242
Архангельська М.В., Скарупа Н.А., Поточна А.Є.	
ІСТОРИЧНІ ТА КУЛЬТУРНІ ЦЕНТРИ ПОХОДЖЕННЯ СВІЙСЬКИХ ТВАРИН	244
Вовченко Б.О.	
ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ВІВЧАРСТВА	247
Вязь І.С., Виноградова Т.І.	
РОЛЬ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ – АГРАРІЇВ	248

Завгородня М.С., Осадчук І.В. ІНТЕНСИФІКАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА НА ПРИВАТНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	251
Земляков В.С., Юськів К.В. ВОЛЕЙБОЛ ЯК НЕОБХІДНА ЧАСТИНА ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ	253
Кругляк М.Е. ПОЗАШЛЮБНІ ДІТИ В НАДДНІПРЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.: СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС	256
Кушнеренко В.Г., Бондарь Р.В., Бондарь В.Л. КУЛЬТУРНІ ТРАДИЦІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПЕРЕРОБКИ МОЛОКА У РІЗНИХ НАРОДІВ СВІТУ	259
Нежлукченко Т.І., Брага К.А., Качур І.А. ЗАРОДЖЕННЯ ТВАРИННИЦТВА У ОКРЕМИХ КРАЇНАХ СВІТУ	263
Нежлукченко Т.І., Кохась О.М., Мірзоян С.В. ЗНАЧЕННЯ ОВЕЦЬ У КУЛЬТУРІ ТА РЕЛІГІЇ НАРОДІВ СВІТУ	265
Папакіна Н.С., Маскаль І.М., Юрченко Д.В. РОЗВИТОК СКОТАРСТВА ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС	269
Свирида В.С. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	271
Соколенко С.В., Виноградова Т.І. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БОТАНІКА»	274
Шаповал С.І., Гавришкін М.Ю. ЗАРОДЖЕННЯ І РОЗВИТОК ФУТБОЛУ В УКРАЇНІ	280
Гончар С.В. ПРОПОЗИЦІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	283
Милостива О.І. ПРОФЕСІЙНЕ МОВЛЕННЯ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ	290
Відомості про авторів	302

«ПРИРОДА ЛЮДИНИ» У ВЧЕННЯХ М. ГОББСА

Томас Гоббс увійшов історію філософії як творець оригінального вчення, де в центрі стоїть проблема Людини - морально-політичної істоти, яка намагається всебічно пізнати свою особисту природу і суть.

Людина, з точки зору Гоббса – середня ланка між природою та суспільством.

Людина поза державою знаходиться в «природному стані». Тут панує «природне» право, продиктоване не Богом, не людьми, а самою «природою» людини.

Гоббс аналізує «природу» людини, її пристрасті, як щось незалежне від конкретно-історичних умов. «Людська природа» детермінована, всі якості і особливості людей визначені законом природи, вони вічні і незмінні, як вічна і незмінна сама природа.

Людина за своєю природою егоїстична і прагне виключно досягнення власної користі. Згідно цього будь-яка людина визнає своє право на все, чого може добитися силою, і не рахується з інтересами інших людей.

Гоббс вважає, що людина дякуючи своїм пристрастям егоїстична від природи, що в ній вроджене прагнення все забрати собі, володіти всіма. Жадність, жах, честолюбство рухають людською діяльністю. Ні про яке присутнє людині суспільне стремління мови буди не може.

В стремлінні людини до задоволення особистих потреб, до максимізації задоволення не знає ніяких перешкод. Щоб задовольнити свої пристрасті людина не зупиняється ні перед чим. Людина людині – вовк. Такий основний закон взаємовідносин між людьми [3].

Хижацтво та жорстокість людини перевершує хижацтво та жорстокість тварин, тому що, тварини після насичення заспокоюються, людина ж голодна навіть майбутнім голодом. Людину наштовхують на насилля, крім того, такі причини, які тваринам взагалі не присутні: недовіра, любов до слави, жадібність влади. Невпевненість, ізолювання та варварство «природного життя» людей відображає реальну невпевненість і ворогуючу ізоляцію людей в суспільстві

Природа створила людей рівними у співвідношенні фізичних і розумових здібностей, пише Гоббс, і дала кожному право на все. Але мати право на все в природному стані – означає не мати ніякого права, тому що те, що ти по праву вважаєш своїм, другий вважає також своїм. Ось чому головна характерна риса природного стану полягає у відсутності особистого, у відносності точного розмежування між «моїм» і «твоїм» [2, с.103-106].

Людська природа така, що усі люди приблизно рівні за своїми фізичними і розумовими здібностями: якщо одна людина в чомусь перевершує іншу, то в іншому поступається. Через рівність здібностей і надій на досягнення мети, люди намагаються підпорядкувати або підкорити одне одного і вступати в стосунки, відносини загальної війни. У природному стані кожна людина має право на все, «навіть на життя всякої іншої людини», що і призводить до війни між ними.

Такий стан, на думку Томаса Гоббса, і є «природний стан людей». Як же інакше пояснити такі прояви людської природи: збираючись в дорогу, кожний озброюється і намагається йти великою компанією, відправляючись спати, запирає двері; навіть у своєму домі замикає шухляди тощо. Звідси висновок філософа, що людина від природи зла істота і її порятунок у розумі, який підказує вихід: необхідно шукати миру і дотримуватися його.

Основний природний закон проголошує: необхідно шукати мир і слідувати йому. З нього випливає і другий природний закон: в інтересах миру і самозахисту варто задовольнятися таким ступенем свободи стосовно інших людей, яку людина допустила б у інших стосовно себе. Інакше право робити усе, що людина хоче, повертає людей у природний стан, тобто в стан війни.

Люди неминуче повинні прагнути, за Гоббсом, вийти з природного стану. Це прагнення – такий же закон природи, як і інші закони людської психіки і поведінки [3]. Вона повинна задовольнятися таким ступенем волі у ставленні до інших людей, який допускає у ставленні до себе з боку інших людей.

Саме такий закон проголошує Євангеліє: поведься з іншими так, як ти б хотів, щоб інші поводитися з тобою. На думку Томаса Гоббса, такий закон розумного егоїзму – основне моральне кредо людини, до такого закону, по суті, зводяться всі інші соціальні закони.

Література

1. Демиденко Г. Г. *Історія вчень про право і державу. Навчальний посібник / Харків: Консум, 2004. – 432 с. – Вчення Т. Гоббса про право і державу Електронний ресурс: Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-9093.html>*
2. Капелюшков Р. И. «Дорога к рабству» и «дорога к свободе» // *Вопросы философии. – 1990. – №10. – С. 99-113.*
3. Шляхтун П. П. *Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник: – К. : Либідь. – 576 с. – Політичні вчення Англії Електронний ресурс: Режим доступу: http://npu.edu.ua/e-book/book/html/D/iplp_kspd_Shlahtun_Politologia/190.html – Назва з екрану.*

